

การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบ “ผ่อกอย”
เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำปาง

THE DEVELOPMENT OF “POKOI” SYSTEM MANAGEMENT MODEL
TO PROMOTE LIFE QUALITY OF STUDENT WITH SPECIAL NEEDS
AT LAMPANG SPECIAL EDUCATION CENTER

Received: November 27, 2024

Revised: December 24, 2024

Accepted: December 27, 2024

สุรัญจิต วรรณวล¹

Suranchit Wannuan¹

¹ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง

¹ Director, Expert Level of Lampang Special Education Center 52000 Thailand

¹Corresponding author, E-mail: waewwannuan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารระบบ “ผ่อกอย” เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง เป็นการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 4 ระยะ ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็น 2) สร้างและตรวจสอบคุณภาพ 3) ทดลองภาคสนาม และ 4) ขยายผล กลุ่มเป้าหมายเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินตนเอง แบบประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารทุกด้านอยู่ในระดับน้อย ปัญหาอยู่ในระดับมาก และความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด 2) รูปแบบ ประกอบด้วย หลักการและแนวคิด วัตถุประสงค์ และระบบและกลไกของรูปแบบ ผลการตรวจสอบด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม อรรถประโยชน์ และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด 3) การทดลองภาคสนาม นักเรียนกลุ่มปอดตีเพิ่มขึ้น กลุ่มใส่ใจและกลุ่มช่วยเหลือผู้พิการ ประเมินตนเองอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ความพึงพอใจในระดับระดับมากถึงมากที่สุด และ 4) การขยายผล นักเรียนกลุ่มปอดตีเพิ่มขึ้น กลุ่มใส่ใจและกลุ่มช่วยเหลือผู้พิการ ประเมินตนเองอยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจในระดับมากถึงมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, รูปแบบการบริหาร, ระบบผ่อกอย, คุณภาพชีวิต, นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ, ศูนย์การศึกษาพิเศษ

ABSTRACT

The main purpose of this research was to develop a model on management of student “Pokoi” system to promote life quality of children with special needs in Lampang Special Education Center. The study was Research and Development (R&D). The research procedures were conducted in 4 phases 1) to study current state, problems and needs 2) to test efficiency of the model 3) to test field trail and 4) to extend research. The target population was school committees, directors, teachers, parents and students. The research tools were self-assessment forms, assessment for learning forms, and satisfaction evaluation forms. Statistics in the research include frequency, percentage, average, standard deviation and content analysis. The findings were as follows: 1) The current state of management was in low level, Problems were in high level and all needs were in high level 2) The model involves 3 elements; rationale, objectives and systems and mechanisms of model; for input evaluation, the model was in the highest in accuracy, propriety, utility and possibility. 3) For the field trail, normal group was higher while risk group and problem group were lower, self-assessment were from high to the highest level and satisfactory assessment were from high to the highest level 4) For extension, normal group was higher while risk group and problem group were lower, self-assessment were high level and satisfactory assessment were from high to the highest level.

Keywords: Development of a Model, Model of Management, Pokoi System, Promote, Life Quality, Children with Special Needs, Special Education Center

ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

สภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยความก้าวหน้าของวิทยาการด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร ชุมชนมีการขยายตัวทั้งจากการเคลื่อนย้ายของประชากรในชาติและต่างชาติ การประกอบอาชีพ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพการดำเนินชีวิตของครอบครัว ทำให้บุคคลประสบปัญหาต่างๆ ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตและจิตใจอย่างมาก ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย ดังนั้น สถานศึกษา จึงต้องปรับตัวในการจัดการศึกษา ที่ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยให้ยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2545) ฉะนั้น เมื่อนักเรียนมาอยู่ในโรงเรียน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการดูแลคุ้มครอง และจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กฎหมายกำหนด ดังที่ระบุไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555) ในด้านการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียน

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ ได้พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้น โดยมุ่งหวังให้ครูทุกคน สามารถให้ความดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งการส่งเสริมในส่วนที่ดีของนักเรียน การป้องกันมิให้ปัญหาเกิดขึ้นหรือลุกลามมากขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหานักเรียนในเบื้องต้นได้ (กรมสุขภาพจิต, 2546) ซึ่งการดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 (2546) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ครั้งที่ 2) พ.ศ. 2545 (2545) จากการศึกษากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ โดยในปี พ.ศ. 2547 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาเป็น 5 ขั้นตอนประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การพัฒนาหรือส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน และ 5) การส่งต่อนักเรียน และกำหนดจุดเน้นเพื่อการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติ คือ (อ้างอิงในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35, 2563) ปีพ.ศ. 2550 - 2552 เป็นปีแห่งการช่วยเหลือนักเรียน ปีพ.ศ. 2553 - 2554 เป็นปีแห่งการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างรอบด้าน ปีพ.ศ. 2555 - 2556 เป็นปีแห่งการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้พ้นภัยยาเสพติด ปีพ.ศ. 2557 - 2558 เป็นปีแห่งการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียน ปีพ.ศ. 2559 - 2561 เป็นปีแห่งการรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และปีพ.ศ. 2562 - 2564 เป็นปีแห่งการรู้จัก รัก เข้าใจ ห่วงใย ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง พร้อมทั้งได้กำกับติดตามให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษานำแนวทางต่าง ๆ ที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้ดำเนินการทำให้มีการตื่นตัวปรับเปลี่ยนแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทำให้ สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ครู นิสิต นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้ศึกษาวิจัย สภาพปัญหาความต้องการ แนวทางการดำเนินงาน การบริหารระบบการดูแล การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา และการพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงานในระบบ ๆ อย่างต่อเนื่อง ผลการดำเนินงานที่กล่าวมาครอบคลุมเด็กทุกคนที่อยู่ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีทักษะชีวิต มีสุขภาพที่เหมาะสมตามวัย มีความเข้มแข็ง อดทน และสามารถพึ่งตนเองได้ในสังคมอนาคตที่ซับซ้อน สามารถป้องกันตนเองจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่และป้องกันตนเองจากปัญหาเสพติดได้ แต่พบว่า ศูนย์การศึกษาพิเศษยังไม่ได้นำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารเนื่องจากระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีในประเทศไทยเหมาะสมกับสถานศึกษาในลักษณะของโรงเรียน แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการ (2543) ได้ประกาศจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นสถานศึกษา เพื่อจัดการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และเตรียมความพร้อมของคณาธิการ รวมทั้งสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดสื่อ จัดสิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการและความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้อง วิจัยและอบรมบุคลากร รวมถึงการจัดครูเดินสอนแก่คณาธิการและสถานศึกษา

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือคุ้มครองนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบางและต้องได้รับสิทธิในการคุ้มครองตั้งแต่แรกเริ่มจึงได้ศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่กรมสุขภาพจิตและกระทรวงศึกษาธิการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เห็นว่าการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจะเป็นหลักประกันของการบริการที่มีคุณภาพและ

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

ก่อให้เกิดประสิทธิผลในวงกว้าง แต่เนื่องจากศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางมีลักษณะการจัดบริการ และบริบทที่แตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป โดยจัดการศึกษาทั้งในศูนย์การศึกษาพิเศษ จัดการศึกษาเชิงรุกในหน่วยบริการประจำอำเภอ จัดการศึกษาในลักษณะของการปรับบ้านเป็นห้องเรียนเปลี่ยนพ่อแม่เป็นครูกระจายทั่วทั้งจังหวัด จัดการศึกษาให้กับนักเรียนเจ็บป่วยในโรงพยาบาล และจัดการศึกษาในห้องเรียนคู่ขนานออสติกในโรงเรียนเรียนร่วม ซึ่งกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระดับปานกลางถึงรุนแรง การนำระบบดังกล่าวมาใช้ทันทีโดยไม่ได้วิเคราะห์สภาพการดำเนินการ ปัญหา ความต้องการน่าจะทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินการ ซึ่งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นงานที่ต้องใช้การมีส่วนร่วม ให้ความสำคัญกับครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา และการจัดทำข้อมูลสารสนเทศในการคัดกรองนักเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการ แม้ว่าศูนย์การศึกษาพิเศษมีระบบข้อมูลสารสนเทศนักเรียนในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล มีเครือข่ายประสานงานการส่งต่อนักเรียน แต่ยังไม่เพียงพอ ที่สำคัญครู บุคลากรต้องมีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักในความสำคัญจึงจะทำให้การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการและเกิดประโยชน์สูงสุด จึงมีแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางโดยนำหลักการ แนวคิด วิธีการวิจัยและพัฒนา ทฤษฎีและรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์ กระบวนการบริหารคุณภาพวงจรเดมมิ่ง มาจัดองค์ประกอบการบริหารตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในเชิงระบบ ซึ่งแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้มีงานวิจัยต่าง ๆ สนับสนุนแม้ในโรงเรียนทั่วไปซึ่งสามารถนำระบบการดูแลช่วยเหลือมาใช้และดำเนินการตามข้อเสนอของแนวทางหรือคู่มือการดำเนินงานก็พบว่าจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการบริหาร โดยนำแนวคิดที่กล่าวมาใช้ ได้แก่ ผลการวิจัยของศรีณีย์ เปรมสุข (2566) ได้พัฒนารูปแบบบริหารเชิงกลยุทธ์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา อภิสิทธิ์ รอดบำเรอ (2559) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จักรภพ เนวะมาตย์ (2560) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตากสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสุวิภา ตั้งก่อสกุล (2564) ได้พัฒนาระบบการบริหารจัดการระบบสารสนเทศระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Student Support System : SSS) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง

“ผ่อกอย” เป็นภาษาพื้นเมืองทางภาคเหนือของไทย แปลว่า มอง ดู หรือเฝ้าดู ซึ่งการเฝ้าดูของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีต่อบุตรหลาน หรือการดูแลสั่งสอนศิษย์ของครูบาอาจารย์ ย่อมต้องเฝ้าดูอย่างจริงจังเพื่อส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าและสอดส่องดูแลป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นมา โดยเฉพาะนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ย่อมต้องการความละเอียดอ่อน ต้องการการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง จำเป็นจะต้องมีการบริหารจัดการในการดูแลช่วยเหลือและเฝ้าระวังความปลอดภัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางที่กระจายอยู่ทั่วจังหวัด ลำปาง ดังนั้นในการพัฒนารูปแบบการบริหารระบบ “ผ่อกอย” เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิด ทฤษฎีบริหารจัดการการบริหารตามวงจรคุณภาพ การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการวิจัยและพัฒนา มาใช้ตาม

ขั้นตอนของการวิจัย โดยคาดหวังว่าจะได้รูปแบบที่เหมาะสม เป็นไปได้ มีความถูกต้อง และเกิดประโยชน์ต่อนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์หลัก เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารระบบ “ผ่อกอย” เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ และความต้องการจำเป็นในการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการบริหารระบบ “ผ่อกอย” เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง
3. เพื่อทดลองภาคสนาม (Implementation) รูปแบบการบริหารระบบ “ผ่อกอย” เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง
4. เพื่อขยายผลรูปแบบการบริหารระบบ “ผ่อกอย” เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) แบบผสมวิธี (Mixed method) แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ และความต้องการจำเป็นในการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง เป็นการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยวิทยานิพนธ์ ผลงานวิชาการ บทความวิจัย และคู่มือที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในช่วงปี พ.ศ. 2559 – 2563 ด้วยแบบสังเคราะห์เอกสาร (ค่า IOC ระหว่าง 0.80 -1.00) วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่และวิเคราะห์เนื้อหา ต่อจากนั้นจึงศึกษาสภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้บริหารและครูศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 437 คนได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยตารางคำนวณของเครซีและมอร์แกน (Krejcie, R.V., & D.W. Morgan., 1970) และใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอนจากศูนย์การศึกษาพิเศษ 77 แห่ง โดยใช้แบบสอบถาม (มีค่า IOC ระหว่าง 0.80 -1.00 และได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ปกครองศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดแพร่ จำนวน 30 คน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.882 แบบสอบถามสภาพปัญหา ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.975 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ต่อมาจัดสนทนากลุ่มศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง จำนวน 10 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการ 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 คน ครู 3 คน และผู้ปกครอง 3 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ โดยใช้ประเด็นการสนทนากลุ่ม (มีค่า IOC ระหว่าง 0.80 -1.00) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และการวิเคราะห์เนื้อหา ระยะเวลาดำเนินการ เดือนตุลาคม - เดือนธันวาคม พ.ศ. 2563

ระยะที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการบริหารระบบ “ผ่อกอย” เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง เป็นการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยดำเนินการนำผลการศึกษาค้นคว้าประกอบ สภาพ และความต้องการจำเป็นในระยะที่ 1 มาประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work shop) เพื่อสร้างคู่มือระบบ “ผ่อกอย” ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางและจัดประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของคู่มือ โดยใช้แบบตรวจสอบคู่มือ (มีค่า IOC ระหว่าง 0.80 -1.00) ต่อจากนั้นจึงสร้างเป็นรูปแบบ ฯ แล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินคุณภาพตามมาตรฐานของรูปแบบ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพตามมาตรฐานของรูปแบบ (มีค่า IOC ระหว่าง 0.80 - 1.00) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และการวิเคราะห์เนื้อหา และสร้างคู่มือการใช้รูปแบบ ฯ แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินคู่มือ หลังจากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และผู้วิจัยดำเนินการยกย่องและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือประเมินประสิทธิผล ประกอบด้วยแบบประเมินตนเอง แบบประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ (ทุกฉบับมีค่า IOC ระหว่าง 0.80 - 1.00) และได้นำแบบประเมินตนเองและแบบประเมินความพึงพอใจไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ปกครองศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดแพร่ จำนวน 30 คน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) แบบประเมินตนเองมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.931 และแบบประเมินความพึงพอใจมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.892 ก่อนนำรูปแบบ ฯ คู่มือรูปแบบ ฯ และเครื่องมือประเมินประสิทธิผลไปทดลองใช้ (Try out) กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ในศูนย์การศึกษาพิเศษที่มีสภาพปัญหาเช่นเดียวกัน จำนวน 435 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะเวลาดำเนินการ เดือนมกราคม พ.ศ. 2564 - เดือนมีนาคม พ.ศ. 2565

ระยะที่ 3 การทดลองภาคสนาม (Implementation) รูปแบบการบริหารระบบ “ผ่อกอย” เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดย ดำเนินการทดลองกลุ่มทดลองภาคสนาม(Implementation) กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

ลำปาง จำนวน 453 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะเวลาดำเนินการ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565 - เดือนมีนาคม พ.ศ. 2566

ระยะที่ 4 การขยายผลรูปแบบการบริหารระบบ “ฝากอัย” เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ผู้วิจัย ดำเนินการเผยแพร่ไปยังศูนย์การศึกษาพิเศษใน 4 ภูมิภาค จำนวน 8 ศูนย์ โดยทดลองกับคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน จำนวน 1,054 คน ได้มาโดยการกำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยตารางคำนวณของเครซีและมอร์แกน (Krejcie, R.V., & D.W. Morgan., 1970) ซึ่ง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะเวลาดำเนินการ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566 - เดือนมีนาคม พ.ศ. 2567

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบ “ฝากอัย” เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ และความต้องการจำเป็นในการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์ การศึกษาพิเศษ รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมาย ของสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ

การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ	ผู้บริหารสถานศึกษา (n = 77) ครู (n = 360)					
	ระดับสภาพปัจจุบัน			ระดับสภาพปัญหา		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการเตรียมและการวางแผน	1.76	0.35	น้อย	4.27	0.53	มาก
2. ด้านการดำเนินงานตามแผน	1.82	0.35	น้อย	4.32	0.52	มาก
3. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม	1.76	0.27	น้อย	4.30	0.47	มาก
4. ด้านการประเมินผล	1.78	0.24	น้อย	4.32	0.42	มาก
5. ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1.83	0.14	น้อย	4.32	0.39	มาก
รวมเฉลี่ย	1.80	0.11	น้อย	4.31	0.38	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหาร ๕ ด้าน โดยภาพรวมสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=1.80$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้าน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=1.83$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการดำเนินงาน ตามแผน สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=1.82$) และด้านด้านการประเมินผล สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับ

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

น้อย ($\bar{x}=1.78$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการเตรียมและการวางแผน และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=1.76$)

ส่วนด้านปัญหาของการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ พบว่า ปัญหาของการบริหาร ๖ ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมปัญหาของการบริหาร ๖ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.31$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการดำเนินงานตามแผน ด้านการประเมินผล และด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปัญหาของการบริหาร ๖ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.32$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ปัญหาของการบริหาร ๖ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.30$) และด้านการเตรียมและการวางแผน ปัญหาของการบริหาร ๖ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.27$) ซึ่งเป็นปัญหาในด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.2 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง พบว่า

การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีความจำเป็นมาก เนื่องจากการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาดำเนินการในระยะแรก ทุกคนจะได้ร่วมกันขับเคลื่อนเพื่อให้สำเร็จตามความมุ่งหมายดังนั้นทุกคนจึงต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบร่วมกันและสามารถส่งต่อข้อมูลการทำงานระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องมีการออกแบบให้เหมาะสมกับบริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษ ซึ่งกระบวนการรู้จักนักเรียนรายบุคคล และการคัดกรองนักเรียนมีความต้องการจำเป็นในระดับมากที่สุด ส่วนการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และการส่งต่อนักเรียนมีความจำเป็นอยู่ในระดับมากซึ่งควรมีการพัฒนาครูและบุคลากรในด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติ ซึ่งครูประจำชั้น ครู บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ชุมชน งบประมาณ และนักวิชาชีพในสถานพยาบาลถือเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สำคัญในระดับมาก ส่วนผู้บริหารจะเป็นปัจจัยเอื้อที่สำคัญมากที่สุด เนื่องจากเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการบริหารให้สามารถจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้อย่างมีทิศทางและส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพและได้รับการแก้ไขปัญหามาได้ตรงตามความต้องการจำเป็น

2. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการบริหารระบบ “ฝากออย” เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำปาง

2.1 ได้ชุดคู่มือการปฏิบัติงาน (Work Manual) ระบบ “ฝากออย” รวม 6 เล่ม ได้แก่ เล่มที่ 1 ชุดคู่มือการปฏิบัติงาน (Work Manual) ระบบ “ฝากออย” เล่มที่ 2 “เขียนรู้ตัวคน” เล่มที่ 3 “เซาะหาตัวตน” เล่มที่ 4 “หมั่นแลจ่ายเหลือ” เล่มที่ 5 “จ่ายพอจ่ายแก่” และเล่มที่ 6 “ไปไปปะคนฮู้”

ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญพบว่า ประเด็นวัตถุประสงค์ องค์กรประกอบ เนื้อหา และรูปแบบการเขียนของคู่มือการปฏิบัติงานในให้คงเดิม ประเด็นความครอบคลุม และสอดคล้องของคู่มือระบบ “ฝากออย” เล่มที่ 1 กับเล่มที่ 2 ถึงเล่มที่ 6 มีความครอบคลุม และเสนอแนะให้มีการอัปเดตวิธีการสร้างและพัฒนาระบบสารสนเทศ “ฝากออย” และทำเป็น QR code ใส่ไว้ในภาคผนวกของเล่มที่ 2 ส่วนประเด็นความครอบคลุมและถูกต้องของคู่มือการปฏิบัติงานตามขั้นตอนของระบบในเล่มที่ 2 ถึงเล่มที่ 6 คงเดิม

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

2.2 ได้รูปแบบการบริหาร ฯ ที่มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและแนวคิด วัตถุประสงค์ และระบบและกลไกของรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและกิจกรรมการบริหาร ผลสัมฤทธิ์ ข้อมูลป้อนกลับ และปัจจัยความสำเร็จ ซึ่งตรวจสอบว่ามีคุณภาพระดับมากที่สุดทุกด้าน คือ ด้านความถูกต้อง ($\mu=4.92$) ด้านความเป็นไปได้ ($\mu=4.92$) ด้านอรรถประโยชน์ ($\mu=4.92$) และ ด้านความเหมาะสม ($\mu=4.87$)

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารระบบ “ผ่องออย” เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำปาง

2.3 ได้คู่มือรูปแบบการบริหาร ฯ จำนวน 1 เล่ม ที่มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการและแนวคิด องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 ระบบและกลไก องค์ประกอบที่ 4 ตัวชี้วัดความสำเร็จ องค์ประกอบที่ 5 นิยามศัพท์และคำอธิบายประกอบรูปแบบ และองค์ประกอบที่ 6 เงื่อนไขความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งมีคุณภาพความตรงตามเนื้อหา ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้ระหว่าง 0.80 – 1.00

2.4 ผลการทดลองใช้ (Try out) รูปแบบการบริหารระบบ “ผ่องออย” ฯ ในศูนย์การศึกษาพิเศษที่มีสภาพปัญหาเช่นเดียวกัน แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2 – 4

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมาย ของระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานคุณภาพการบริหารระบบ “ผ่องออย” ฯ ในกลุ่มทดลองใช้ (Try out)

รายการประเมินตนเอง	ระดับความคิดเห็น					
	ผู้บริหารสถานศึกษา (N = 3)			ครู (N = 29)		
	μ	σ	ความหมาย	μ	σ	ความหมาย
1. ด้านที่ 1 ด้านปัจจัย	4.34	0.30	มาก	4.32	0.34	มาก
2. ด้านที่ 2 ด้านกระบวนการ	4.48	0.14	มาก	4.33	0.20	มาก

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

3. ด้านที่ 3 ด้านคุณภาพนักเรียน	4.57	0.32	มากที่สุด	4.44	0.20	มาก
รวมเฉลี่ย	4.46	0.14	มาก	4.36	0.16	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานคุณภาพการบริหารระบบ “ผ่อกอย” ฯ ในกลุ่มทดลองใช้ (Try out) พบว่า เมื่อพิจารณารายกลุ่มผู้ตอบแบบประเมิน ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.46$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านคุณภาพนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.57$) รองลงมา ได้แก่ ด้านที่ 2 ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.48$) และด้านที่ 1 ด้านปัจจัยอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.34$) ตามลำดับ และระดับความคิดเห็นของครู โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.36$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านคุณภาพนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.44$) รองลงมา ได้แก่ ด้านที่ 2 ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.33$) และด้านที่ 1 ด้านปัจจัย อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.32$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผลการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน ในกลุ่มทดลองใช้ (Try out)

ผลการพัฒนานักเรียน ของกลุ่มทดลองนำร่อง	จำนวนคน (ร้อยละ) ก่อนใช้รูปแบบ ฯ (N=197)			จำนวนคน (ร้อยละ) หลังใช้รูปแบบ ฯ (N=197)			ผลต่างร้อยละ		
	ปอดดี	ใส่ใจ	จ้วยตุ้ม	ปอดดี	ใส่ใจ	จ้วยตุ้ม	ปอดดี	ใส่ใจ	จ้วยตุ้ม
	1 ด้านสุขภาพ	93 (47.21)	60 (30.46)	44 (22.34)	124 (62.94)	56 (28.43)	17 (8.63)	31 (15.74)	-4 (-2.03)
2 ด้านครอบครัว	122 (61.93)	53 (26.90)	22 (11.17)	153 (77.66)	31 (15.74)	13 (6.60)	31 (15.74)	-22 (-11.17)	-9 (-4.57)
3 ด้านสภาพแวดล้อม	141 (71.57)	38 (19.29)	18 (9.14)	167 (84.77)	22 (11.17)	8 (4.06)	26 (13.20)	-16 (-8.12)	-10 (-5.08)
4 ด้านความปลอดภัย ของสถานศึกษา	83 (42.13)	65 (32.99)	49 (24.87)	140 (71.07)	40 (20.30)	17 (8.63)	57 (28.93)	-25 (-12.69)	-32 (-16.24)
รวมเฉลี่ยร้อยละ	55.71	27.41	16.88	74.11	18.91	6.98	18.40	-8.50	-9.90

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการพัฒนานักเรียน ตาม IEP หรือ IFSP ก่อนและหลังการใช้รูปแบบ ฯ ในกลุ่มทดลองใช้ (Try out) โดยในภาพรวม ก่อนการใช้รูปแบบ ฯ พบว่า มีนักเรียนกลุ่มปอดดี รวมเฉลี่ยร้อยละ 55.71 นักเรียนกลุ่มใส่ใจ รวมเฉลี่ยร้อยละ 27.41 และนักเรียนกลุ่มจ้วยตุ้ม รวมเฉลี่ยร้อยละ 16.88 หลังการใช้รูปแบบ ฯ พบว่า มีนักเรียนกลุ่มปอดดี รวมเฉลี่ยร้อยละ 74.11 นักเรียนกลุ่มใส่ใจ รวมเฉลี่ยร้อยละ 18.91 และนักเรียนกลุ่มจ้วยตุ้ม รวมเฉลี่ยร้อยละ 6.98 และเมื่อเปรียบเทียบผลต่างระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบ ฯ พบว่า นักเรียนกลุ่มปอดดี เพิ่มขึ้นรวมเฉลี่ยร้อยละ 18.40 นักเรียนกลุ่มใส่ใจ ลดลงรวมเฉลี่ยร้อยละ 8.50 และนักเรียนกลุ่มจ้วยตุ้ม ลดลงรวมเฉลี่ยร้อยละ 9.90

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมาย ของระดับความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารระบบ “ผ่อกอย” ฯ ในกลุ่มทดลองใช้ (Try out)

วารสารวิจัยและพัฒนการศึกษาพิเศษ

ผู้ประเมินความพึงพอใจ (N = 238)	ระดับความคิดเห็น		
	μ	σ	ความหมาย
1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (N = 9)	4.49	0.09	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษา (N = 3)	4.43	0.14	มาก
3. ครู (N = 29)	4.32	0.16	มาก
4. ผู้ปกครองนักเรียน (N = 197)	4.60	0.20	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 ระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารระบบ “ผ่อกอย” ฯ ในกลุ่มทดลองใช้ (Try out) เมื่อพิจารณาจากกลุ่มผู้ตอบแบบประเมิน พบว่า ระดับความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60$) รองลงมา ได้แก่ ความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.49$) และ ความพึงพอใจของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.43$) และครู อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.32$) ตามลำดับ

3. ผลการทดลองภาคสนาม (Implementation) แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 5 - 7

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมาย ของระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานคุณภาพการบริหารระบบ “ผ่อกอย” ฯ กลุ่มทดลองภาคสนาม (Implementation)

รายการประเมินตนเอง	ระดับความคิดเห็น					
	ผู้บริหารสถานศึกษา (N = 1)			ครู (N = 40)		
	μ	σ	ความหมาย	μ	σ	ความหมาย
1. ด้านที่ 1 ด้านปัจจัย	4.84		มากที่สุด	4.30	0.31	มาก
2. ด้านที่ 2 ด้านกระบวนการ	4.39		มาก	4.32	0.21	มาก
3. ด้านที่ 3 ด้านคุณภาพนักเรียน	4.40		มาก	4.48	0.19	มาก
รวมเฉลี่ย	4.54		มากที่สุด	4.37	0.14	มาก

จากตารางที่ 5 ผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานคุณภาพการบริหารระบบ “ผ่อกอย” ฯ พบว่า เมื่อพิจารณาจากกลุ่มผู้ตอบแบบประเมินระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.54$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านปัจจัย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.84$) รองลงมา ได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านคุณภาพนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.40$) และด้านที่ 2 ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.39$) ตามลำดับ และระดับความคิดเห็นของครู โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.37$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านคุณภาพนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.48$) รองลงมา ได้แก่ ด้านที่ 2 ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.32$) และด้านที่ 1 ด้านปัจจัย อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.30$) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผลการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน กลุ่มทดลองภาคสนาม (Implementation)

ผลการพัฒนานักเรียน ของกลุ่มทดลองนำร่อง	จำนวนคน (ร้อยละ)	จำนวนคน (ร้อยละ)	ผลต่างร้อยละ
	ก่อนใช้รูปแบบ ฯ (N=202)	หลังใช้รูปแบบ ฯ (N=202)	

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

	ปอดิ	ใส้ใจ้	จ้วยตุ้ม	ปอดิ	ใส้ใจ้	จ้วยตุ้ม	ปอดิ	ใส้ใจ้	จ้วยตุ้ม
1 ด้านสุขภาพ	106 (52.48)	62 (30.69)	34 (16.83)	167 (82.67)	27 (13.37)	8 (3.96)	61 (30.20)	-35 (-17.33)	-26 (-12.87)
2 ด้านครอบครัว	143 (70.79)	51 (25.25)	8 (3.96)	195 (96.53)	6 (2.97)	1 (0.50)	52 (25.74)	-45 (-22.28)	-7 (-3.47)
3 ด้านสภาพแวดล้อม	176 (87.13)	17 (8.42)	9 (4.46)	200 (99.01)	2 (0.99)		24 (11.88)	-15 (-7.43)	-9 (-4.46)
4 ด้านความปลอดภัย ของสถานศึกษา	84 (41.58)	69 (34.16)	49 (24.26)	190 (94.06)	11 (5.45)	1 0.50	106 (52.48)	-58 (-28.71)	-48 (-23.76)
รวมเฉลี่ยร้อยละ	63.00	24.63	12.38	93.07	5.69	1.24	30.07	-18.94	-11.14

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน โดยในภาพรวม ก่อนการใช้รูปแบบฯ พบว่า มีนักเรียนกลุ่มปอดิ รวมเฉลี่ยร้อยละ 63.00 นักเรียนกลุ่มใส้ใจ้ รวมเฉลี่ยร้อยละ 24.63 และนักเรียนกลุ่มจ้วยตุ้ม รวมเฉลี่ยร้อยละ 12.38 หลังการใช้รูปแบบฯ พบว่า มีนักเรียนกลุ่มปอดิ รวมเฉลี่ยร้อยละ 93.07 นักเรียนกลุ่มใส้ใจ้ รวมเฉลี่ยร้อยละ 5.69 และนักเรียนกลุ่มจ้วยตุ้ม รวมเฉลี่ยร้อยละ 1.24 และเมื่อเปรียบเทียบผลต่างระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบฯ พบว่า นักเรียนกลุ่มปอดิ เพิ่มขึ้นรวมเฉลี่ยร้อยละ 30.07 นักเรียนกลุ่มใส้ใจ้ ลดลงรวมเฉลี่ยร้อยละ 18.94 และนักเรียนกลุ่มจ้วยตุ้ม ลดลงรวมเฉลี่ยร้อยละ 11.14

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมาย ของระดับความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารระบบ “ผ่อกอย” ฯ ของกลุ่มทดลองภาคสนาม (Implementation)

ผู้ประเมินความพึงพอใจ (N = 251)	ระดับความคิดเห็น		
	μ	σ	ความหมาย
1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (N = 8)	4.49	0.10	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษา (N = 1)	4.50	0.50	มาก
3. ครู (N = 40)	4.44	0.21	มาก
4. ผู้ปกครองนักเรียน (N = 202)	4.59	0.20	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 ระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารระบบ “ผ่อกอย” ฯ ในกลุ่มทดลองใช้ (Try out) เมื่อพิจารณารายกลุ่มผู้ตอบแบบประเมิน พบว่า ระดับความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.59) รองลงมา ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก (μ = 4.50) และ ความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก (μ = 4.49) และความพึงพอใจของครู อยู่ในระดับมาก (μ = 4.44) ตามลำดับ

4. ผลการขยายผลรูปแบบการบริหารระบบ “ผ่อกอย” ฯ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 8 - 10

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมาย ของระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานคุณภาพการบริหารระบบ “ผ่อกอย” ฯ ของกลุ่มขยายผล

รายการประเมินตนเอง	ระดับความคิดเห็น
--------------------	------------------

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

	ผู้บริหารสถานศึกษา (N = 20)			ครู (n = 240)		
	μ	σ	ความหมาย	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านที่ 1 ด้านปัจจัย	4.34	0.29	มาก	4.35	0.26	มาก
2. ด้านที่ 2 ด้านกระบวนการ	4.35	0.24	มาก	4.35	0.26	มาก
3. ด้านที่ 3 ด้านคุณภาพนักเรียน	4.31	0.20	มาก	4.32	0.26	มาก
รวมเฉลี่ย	4.34	0.15	มาก	4.34	0.17	มาก

จากตารางที่ 8 ผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานคุณภาพการบริหารระบบ “ผ่องออย” ฯ พบว่า เมื่อพิจารณา รายกลุ่มผู้ตอบแบบประเมิน ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.34$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 2 ด้านกระบวนการ อยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\mu=4.35$) รองลงมา ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านปัจจัย อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.34$) และด้านที่ 3 ด้านคุณภาพ นักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.31$) ตามลำดับ และระดับความคิดเห็นของครู โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu= 4.34$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านปัจจัย และด้านที่ 2 ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.35$) รองลงมา ได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านคุณภาพนักเรียน อยู่ในระดับ มาก ($\mu=4.32$) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผลการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน ของกลุ่มขยายผล

ผลการพัฒนานักเรียน ของ กลุ่มทดลองนำร่อง	จำนวนคน (ร้อยละ) ก่อนใช้รูปแบบ ฯ (n=352)			จำนวนคน (ร้อยละ) หลังใช้รูปแบบ ฯ (n=352)			ผลต่างร้อยละ		
	ปอดี	ใ้ใจ	จ้วยตุ้ม	ปอดี	ใ้ใจ	จ้วยตุ้ม	ปอดี	ใ้ใจ	จ้วยตุ้ม
1 ด้านสุขภาพ	214 (60.80)	96 (27.27)	42 (11.93)	319 (90.63)	22 (6.25)	11 (3.13)	105 (29.83)	-74 (-21.02)	-31 (-8.81)
2 ด้านครอบครัว	237 (67.33)	88 (25.00)	27 (7.67)	328 (93.18)	18 (5.11)	6 (1.70)	91 (25.85)	-70 (-19.89)	-21 (-5.97)
3 ด้านสภาพแวดล้อม	263 (74.72)	61 (17.33)	28 (7.95)	337 (95.74)	13 (3.69)	2 (0.57)	74 (21.02)	-48 (-13.64)	-26 (-7.38)
4 ด้านความปลอดภัย ของสถานศึกษา	187 (53.13)	108 (30.68)	57 (16.19)	330 (93.75)	19 (5.40)	3 (0.85)	143 (40.63)	-89 (-25.28)	-54 (-15.34)
รวมเฉลี่ยร้อยละ	63.99	25.07	10.94	93.32	5.11	1.56	29.33	-19.96	-9.38

จากตารางที่ 9 พบว่า ผลการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน ของกลุ่มขยายผล ในภาพรวม ก่อน การใช้รูปแบบ ฯ พบว่า มีนักเรียนกลุ่มปอดี รวมเฉลี่ยร้อยละ 63.99 นักเรียนกลุ่มใ้ใจ รวมเฉลี่ยร้อยละ 25.07 และนักเรียนกลุ่มจ้วยตุ้ม รวมเฉลี่ยร้อยละ 10.94 หลังการใช้รูปแบบ ฯ พบว่า มีนักเรียนกลุ่มปอดี รวมเฉลี่ยร้อย ละ 93.32 นักเรียนกลุ่มใ้ใจ รวมเฉลี่ยร้อยละ 5.11 และนักเรียนกลุ่มจ้วยตุ้ม รวมเฉลี่ยร้อยละ 1.56 และเมื่อ

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

เปรียบเทียบผลต่างระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบฯ พบว่า นักเรียนกลุ่มปอดดี เพิ่มขึ้นรวมเฉลี่ยร้อยละ 29.33 นักเรียนกลุ่มใส่ใจ ลดลงรวมเฉลี่ยร้อยละ 19.96 และนักเรียนกลุ่มจ้วดยุ่ม ลดลงรวมเฉลี่ยร้อยละ 9.38

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมาย ของระดับความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารระบบ “ผ่อกอย” ฯ ของกลุ่มเป้าหมาย ในกลุ่มขยายผล

ผู้ประเมินความพึงพอใจ (N = 110)	ระดับความคิดเห็น		
	μ	σ	ความหมาย
1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (N = 90)	4.52	0.13	มากที่สุด
2. ผู้บริหารสถานศึกษา (N = 20)	4.44	0.10	มาก

จากตารางที่ 10 ระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารระบบ “ผ่อกอย” ฯ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ระดับความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.52$) รองลงมา ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.44$) ตามลำดับ

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมาย ของระดับความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารระบบ “ผ่อกอย” ฯ ของกลุ่มตัวอย่าง ในกลุ่มขยายผล

ผู้ประเมินความพึงพอใจ (n = 592)	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ครู (n=240)	4.38	0.17	มาก
2. ผู้ปกครองนักเรียน (n=352)	4.55	0.19	มากที่สุด

จากตารางที่ 11 ระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารระบบ “ผ่อกอย” ฯ ของครูและผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ระดับความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$) รองลงมา ได้แก่ ความพึงพอใจของครู อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการบริหาร ฯ พบว่าในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิสัทธี รอดบำเรอ (2559) ซึ่งได้ศึกษา เรื่อง รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 และพบว่าสภาพปัจจุบันการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ปัญหาในการบริหาร ฯ อยู่ในระดับมาก และความต้องการจำเป็น ฯ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดก็เนื่องจากเป็นนโยบายจากต้นสังกัด ถือว่าเป็นเรื่องใหม่ยังไม่เคยดำเนินการและทุกคนให้ความสำคัญ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรภพ เนวะมาตรย์ (2560) ซึ่งได้ทำศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตากสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่าครูผู้สอนมีความต้องการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. การสร้างรูปแบบการบริหารระบบ “ผ่อกอย” สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำปางพบว่ามี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและแนวคิด วัตถุประสงค์ และ

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

ระบบและกลไกของรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและกิจกรรมการบริหาร ผลสัมฤทธิ์ ข้อมูลป้อนกลับ และปัจจัยความสำเร็จ การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ พบว่า รูปแบบมีคุณภาพระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งด้านอรรถประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความถูกต้อง และด้านความเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของศรีณีย์ เปรมสุข (2566 : 442) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบบริหารเชิงกลยุทธ์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา มีผลการประเมินคุณภาพรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน อีกทั้งผู้วิจัยได้อาศัยหลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ อีกทั้งมีการจัดทำคู่มือระบบ “ผ่องกอย” ที่ผู้ปฏิบัติงานใช้ทำงานไปในแนวทางเดียวกัน โดยแบบเก็บข้อมูลนักเรียนมีการออกแบบที่ครอบคลุมทั้งใบสมัครนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง แบบรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการบริหารความเสี่ยงตามขอบข่ายความปลอดภัยของ 4 กลุ่มภัยของสถานศึกษา สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (2564 : 26-39) จึงแสดงให้เห็นว่าสามารถนำรูปแบบ ๓ ไปทดลองใช้ในการบริหารระบบ “ผ่องกอย” สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำปางได้ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิภา ตังก่อสกุล (2564) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารจัดการระบบสารสนเทศระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Student Support System : SSS) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง พบว่าผลการประเมินคุณภาพระบบ ๓ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

3. การทดลองภาคสนาม รูปแบบ ๓ พบว่า มาตรฐานคุณภาพการบริหารระบบ “ผ่องกอย” สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด หลังการทดลองใช้รูปแบบ ๓ นักเรียนกลุ่มปอดดีขึ้น กลุ่มใส่ใจและกลุ่มช่วยเหลือตัวเอง สืบเนื่องจากได้นำรูปแบบการบริหารไปขับเคลื่อนอย่างจริงจังโดยการมีส่วนร่วมของทุกทีมและการสร้างความรู้ความเข้าใจก่อนการขับเคลื่อน รวมทั้งมีคู่มือการปฏิบัติงาน (Work manual) “ผ่องกอย” และวิถีโอกาสสร้างและพัฒนาระบบที่เข้าถึงได้ง่ายขณะปฏิบัติงาน ทีมนำสามารถติดตามการปฏิบัติงาน “ผ่องกอย” ได้ทางแอปพลิเคชันในโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้ตลอดเวลา จึงทำให้สามารถแก้ปัญหาให้กับทุกทีมได้ทันเวลาและขับเคลื่อนการบริหารไปได้อย่างต่อเนื่อง ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบ ๓ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้อาศัยหลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ และยึดแนวคิดการประเมินความพึงพอใจของกู๊ด (Good, C.V., 1973) ที่ให้ความสำคัญกับทัศนคติของบุคคลที่มีต่อบริการหรือการทำงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิภา ตังก่อสกุล (2564) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารจัดการระบบสารสนเทศระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Student Support System : SSS) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง พบว่าผลการประเมินพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

4. การขยายผลรูปแบบ ๓ พบว่า มาตรฐานคุณภาพการบริหารระบบ “ผ่องกอย” สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด หลังการทดลองใช้รูปแบบ ๓ นักเรียนกลุ่มปอดดีขึ้น กลุ่มใส่ใจและกลุ่มช่วยเหลือตัวเอง สืบเนื่องจากได้นำรูปแบบการบริหารไปขับเคลื่อนอย่างจริงจังและปฏิบัติตาม

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

คู่มือรูปแบบการบริหาร ฯ และคู่มือการปฏิบัติงาน (Work manual) “ฝากอย” รวมทั้งการเข้าถึงง่ายของระบบสารสนเทศออนไลน์ “ฝากอย” จึงทำให้ทุกทีมขับเคลื่อนการบริหารไปได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวุฒิ บุตรธา (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบุคลากรด้านการใช้โปรแกรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสติวแคร์ (StuCare) โรงเรียนชุมชนวังปลาป้อมวิทยศึกษ อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าบุคลากรใช้โปรแกรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน “สติวแคร์” (StuCare) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลระบบสารสนเทศงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพด้านการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรศึกษารูปแบบ คู่มือรูปแบบ และคู่มือระบบ “ฝากอย” ให้เข้าใจก่อนนำไปใช้ เพื่อให้สามารถนำไปติดตั้งระบบและสร้างความเข้าใจคณะกรรมการดำเนินงานทุกระดับสำหรับร่วมกันขับเคลื่อนระบบ “ฝากอย” ให้มีประสิทธิภาพ

2. ในการขับเคลื่อนรูปแบบการบริหารระบบ “ฝากอย” สำหรับนักเรียนจำเป็นต้องมีการพัฒนาครูทั้งด้านพัฒนาและแก้ปัญหาของนักเรียน จึงควรพัฒนาความรู้และทักษะด้านเทคนิคการสอนเชิงพฤติกรรมให้กับครู เพื่อให้สามารถร่วมขับเคลื่อนในลักษณะเชิงป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อย่างมีคุณภาพ แต่เนื่องจากครูของศูนย์การศึกษาพิเศษมีการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงตลอดปี ดังนั้นควรพัฒนาครูใหม่ทั้งระบบฯ ควบคู่ไปกับเทคนิคการสอนเชิงพฤติกรรม

3. รูปแบบการบริหารระบบ “ฝากอย” เน้นการทำงานเป็นทีม มีทั้งทีมนำ ทีมทำ และทีมประสาน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะทีมนำควรสร้างความตระหนักให้กับทุกทีมให้สามารถทำงานร่วมกันตามบทบาทหน้าที่อย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารระบบ “ฝากอย” สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษกลุ่มรับบริการกิจกรรมปรับบ้านเป็นห้องเรียนเปลี่ยนพ่อแม่เป็นครูที่เน้นการแก้ปัญหาและพัฒนา นักเรียนอย่างยั่งยืนเป็นรายครอบครัว ในลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ควรมีการศึกษาวจัยและพัฒนาการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารระบบ “ฝากอย” สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัลและปัญหาของนักเรียนที่ซับซ้อน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด*.

กรุงเทพฯ : อัดสำเนา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยของสถานศึกษา*. สืบค้นจาก

https://web.trat-edu.go.th/wp-content/uploads/2023/02/MSB-book1_03102564.pdf

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2546). *คู่มือกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่หนึ่ง- ช่วงชั้นที่สอง (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

จักรภพ เนวะมาตย์. (2560). *การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตากสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. (รายงานการวิจัย). ตาก: วิทยาลัยเทคนิคตาก.

ณัฐภูมิ บุตรทา. (2556). *การพัฒนาบุคลากรด้านการใช้โปรแกรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสติวแคร์ (StuCare) โรงเรียนชุมชนวังปลาบ่อมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดหนองบัวลำภู*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545. (ธันวาคม 2545). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก.

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. (ตุลาคม 2546). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 ตอนที่ 95 ก.

ศรัณย์ เปรมสุข. (2566). *การพัฒนาแบบบริหารเชิงกลยุทธ์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุวิภา ตั้งก่อสกุล. (2564). *พัฒนาระบบการบริหารจัดการระบบสารสนเทศระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Student Support System : SSS) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง*. (รายงานการวิจัย). พังงา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35. (2563). *คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ และคุ้มครองนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35*. ลำปาง : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). *อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก Convention on the Rights of the Child และพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ.

อภิสิทธิ์ รอดบารอ. (2559). *รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education*. (3rd ed). New York: McGraw-Hill Book.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities".
Educational and Psychological Measurement. 30(3): 607 - 610.